

Halliki Tammiste

TARKUS TULEB TASAPISI

Valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis

2014

Koostanud Halliki Tammiste
Toimetanud Kristi Kingo
Kujundanud Alar Kitsik

Esikaane illustratsioon: Rosette Paane (5aastane)

Autoriõigus: AS Atlex ja autorid, 2014

Kõik õigused kaitstud. Igasugune autoriõigusega kaitstud materjali ebaseaduslik paljundamine ja levitamine toob kaasa seaduses ette nähtud vastutuse.

AS Atlex
Kivi 23
51009 Tartu
Tel 734 9099
Faks 734 8915
atlex@atlex.ee
www.atlex.ee

ISBN 978-9949-492-42-8

Raamat on pühendatud pedagoogidele, kelle südamesooviks on muuta õppimine ja õpetamine huvitavamaks ning kaasahaaravamaks.

Retsensioonid

Lenne Tammiste,

Tartu Ülikooli magistrant, tulevane kooliõpetaja:

„Soovitan seda kogumikku eriti noorele õpetajale, sest siin leidub palju kasulikke võtteid, millega õppetunde rikastada. Lisaks tulevad abiks tegevõpetajate jagatavad praktilised kogemused, millest ülikooliloengutes ei kuule.“

Silja Kaur,

Pärnu Lasteaed Mai õpetaja-metoodik:

„Hea, kui valik nendest on ühtse kogumikuna saadaval. Asjast huvitatuil aitab see end erinevate meetodite kokku otsimisega erilist vaeva nägemata ja aega kulutamata kurssi viia. Ei ole vaja uurida kõiki erinevaid allikaid, vaid lugeda lühitutvustust ja sellele järgneva huvi korral juba mõne kindla meetodi uurimisele pühenduda. Olen seda meelt, et kogumik on heaks käsiraamatuks algajale õpetajale, kellel alles puudub oma kindel suundumus ning kes on valmis avastama uut ja huvitavat. Teoreetilist materjali toetavad hästi juurde lisatud näited, mis eelneva teksti arusaadavamaks ja praktilisemaks muudavad.“

Kristi Vinter,

Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituudi direktor:

„Loetud artiklites kirjeldatud kogemused on kahtlemata kõik kajastamiseks vajalikud, sest iga artikkel käsitleb laste aktiivset kaasamist ja õpetamist omast ja veidi erinevast vaatenurgast, kuid kõik omavad siiski suurt ühisosa – LASTE AKTIVISEERIMINE. Aktiivõppe meetodite kasutamist õppetegevustes pean väga oluliseks. Uuringud näitavad, et õpetajakeskse õpetamise puhul on laste tähelepanu ja mõtlemine väga vähesed. Õppimine toimub aga siis, kui laps on sunnitud oma mõtlemist (sh probleemide lahendamise oskus) kasutama. Tegutsedes ta seda teeb.“

Aina Alunurm,

Jänesselja Lasteaia direktor:

„Kokkuvõtvalt tooksin välja raamatu ja artiklite peamise väärtuse – teemat on käsitletud komplekselt. Antakse ajalooline ülevaade ja teoreetilised alused, mis seotakse praktilise kogemusega, ning seda meie omal Eestimaal. Aktiivõppe meetodid (aktiiv-, avastus- ja õuesõpe, rollimäng, projektitöö jt), pedagoogilised lähenemisviisid (Montessori ja Reggio Emilia pedagoogika), programmid (Hea Algus) ja metoodikad (kiusamisest vaba lasteaed, Tarkuste Hoidise metoodika) ning valdkonnad (meedia- ja draamakasvatus) on tänase hariduse kontekstis ja õppekava rakendamise seisukohalt olulised. Kaasaja nõuetele vastav haridusasutus ja pedagoog peavad teadma ja mõistma nende sisu, kasutamise võimalusi ja tugevusi. Ja seda mitte õpetaja elukestva õppe kontekstis, vaid LAPSE pärast, tema arengu nimel.“

SISUKORD

Eessõna.....	9
Saateks	10

DRAAMAÕPETUS LASTEAIAS 11

Miks draamaõpetus?	11
Draamaõpetuse ajalugu.....	12
Mäng kui maailmatunnetus	13
Draamaõpetuse eesmärgid	14
Draamaõpetus Pärnu Liblika tänava lasteaias	15
Draamamängud õppe- ja kasvatustegevuses	20
Hakkame mängima!	21
Kokkuvõte	36

HEA ALGUS LASTEAIAS 38

Loo algus	38
Kõigi laste heaolu edendav õpikeskkond	39
Tärgus seintele ja saab juurde vajalikku ruumi	43
Täiskasvanu eeskuju ja lugupidav suhtlusstiil iga lapse toetamiseks ..	46
Lapsekeskne planeerimine ja tegutsemine	47
Plaan kui paindlik abimees	49
Tere, tore päev Päikesejänkus!	51
Üheksa korda mõõda ja siis hinda	55
Perede kaasamine	57
Kokkuvõte	59

HEA ALGUS KOOLIS 61

Tee avatud maailma	61
Õppekeskused klassiruumides – lapsekeskne klassikeskkond	62
Õpetamisstrateegiad – õppimine läbi erinevate meelte ja isetegemise	64
Individualiseerimisel põhinev lapsekeskne lähenedamine õpetamisele	66
Perekonna kaasamine – kindel tagala igale õpetajale	68
Planeerimine ja hindamine: mida ja kuidas teha; vaatlemine ja iseendasse piilumine	70
Sotsiaalne kaasamine – sallivus kõigi ja kõige suhtes	71
Õpetaja professionaalne areng: elukestev õpe	73
Kokkuvõte	76

VARANE KEELEKÜMBLUS LASTEAIAS 77

Loomulik keeleõpe, mis toimub emakeele omandamise põhimõttel	77
Üks inimene, üks keel	78
Igapäevased toimingud	82
Keelt ei sunnita, vaid innustatakse rääkima ehk keeleõpe peab olema huvitav ja mänguline	86
Tegevused ja mängud	95
Kokkuvõte	100

KEELEKÜMBLUSPROGRAMM KOOLIS	102
Algus Kanadast	102
Keelekümblusprogramm Eestis: LAK-õppe mitu nägu	103
Keelekümblusklassi põhimõtted ja rakendusnäited	105
Riikliku õppekava järgimine	106
Turvaline õpikeskkond	106
Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaline	108
Koostöö	121
Loovad liikumismängud	122
Kokkuvõte	124

MEEDIAKASVATUS – PEDAGOOGILINE ÕPETUS	126
Meediakasvatus – kust tuleb ja kuhu teel?	126
Meediakasvatusega seotud mõisted	128
Meediakasvatuse olemus ja laste vanuselised iseärasused	129
Meediakasvatuse eesmärgid ja sisu	130
Õpikeskkond ja meediakasvatuse vahendid	132
Täiskasvanute roll ja tähtsus meediakasvatajana	135
Meediakasvatuse praktiline rakendamine	137
Kokkuvõte.....	146

MONTESSORI PEDAGOOGIKA LASTEAIAS	148
Sissejuhatuseks	148
Montessori filosoofia – Maria Montessori nägemus lapsest	150
Ettevalmistatud ümbrus	152
Montessoriõpetaja roll	162
Sotsialiseerumine Montessori rühmas	165
Päev Montessori rühmas	167
Õpetamise viis	169
Kokkuvõte	170

REGGIO EMILIA PEDAGOOGIKA EHK LAPSE SADA KEELT	172
Reggio Emilia pedagoogika ajalugu	172
Kohaliku kultuuritausta ja koostöö väärtustamine	173
Keskkond kasvatab!	174
Kunst on eneseväljenduse vorm	177
Laps õpib kõigilt ja kõikjal	181
Reggio pedagoogika lähtub ühisest koostegemisest	182
Dokumenteerimise eesmärgiks on lapse maailma tõlgendamiseni jõudmine	186
Aktiivne ja uuriv laps	187
Õpetaja roll Reggio Emilias	190
Kokkuvõte	191

PROJEKTÕPE KOOLIS 193

Projektõppe ajalugu	193
Mis on projektõpe?	195
Pärnu vabakooli kogemus	195
Miks me projektõpet kasutame?	197
Projekti etapid	198
Hea projekti tunnused	203
Kolm projektõppe kogemust	205
Kokkuvõte	214

TARKUSTE HOIDISE METOODIKA LASTEAIAS 216

Rahvapärinus on au sees	216
Mis on Tarkuste Hoidis?	217
Seitse alusväärtust	218
Kuidas toimib Tarkuste Hoidise metoodika?	223
Metoodilised tegevused	224
Koostöö lastevanematega	230
Tarkuste Hoidise metoodika head mõjud	231
Kokkuvõte	232

SUUNATUD UURIMUSLIK ÕPE JA SELLE RAKENDAMINE LASTEAIAS 234

Suunatud uurimuslik õpe, loovus ja iseseisev mõtlemine	235
Esmane tutvus suunatud uurimusliku õppega	236
Rollid suunatud uurimuslikus õppes	237
Suunatud uurimusliku õppe rakendamine lasteaias	238
Õppimise eesmärgiks on alati millestki arusaamine	239
Suunatud uurimusliku õppe positiivsed küljed	241
Laste edukus kooliõpetajate pilgu läbi	245
Suunatud uurimusliku õppe näitlik valdkondadega lõimitud õppetegevus	246
Kokkuvõte	251

SUUNATUD UURIMUSLIKU ÕPPE RAKENDAMINE KOOLIS 253

Mis on suunatud uurimuslik õpe?	253
Suunatud uurimusliku õppe ehk avastusõppe väärtus Eesti hariduses	254
Tartu Katoliku Hariduskeskuse kogemus suunatud uurimusliku õppe ehk avastusõppe rakendamisel	256
Näited suunatud uurimusliku õppe teemadel	258
Kokkuvõte ja tulevik	263

SUUNATUD UURIMUSLIKU ÕPPE RAKENDAMINE KOOLIS II	265
Üks tont käib mööda Eestit, see on avastusõppe tont	265
Sünnipäraste omaduste vaba arenemise tagamine	266
Oskus vajalikku infot leida ja seda loovalt kasutada	267
Uurimistöö õpilaste arvamusest loodusteaduste kohta	268
Näited suunatud uurimusliku õppe lõimimisest erinevate õppeainetega	269
Suunatud uurimusliku õppe tunde vaadelnud õpetajate mõtteid	276
Kokkuvõte	277
 VÄÄRTUSKASVATUSE METOODIKA „KIUSAMISVABA LASTEAED“	 279
Miks on väärtuste teema oluline?	279
Ajalugu	280
Väärtuskasvatuse metoodika seos koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga	281
„Kiusamisvaba lasteaed“ metoodika	282
Väärtuskasvatuse metoodika rakendamine Pärnu Raeküla lasteaias	289
Praktiliste tegevuste näiteid	292
Kokkuvõte	297

Eessõna

Eesti haridusasutustes – nii lasteaedades kui ka koolides – on aktiivõppemeetodeid rakendatud juba paarkümmend aastat. Käesolev raamat analüüsib neist kümnet erinevat pedagoogilist lähenemisviisi, eesmärgiga tutvustada lugejatele lapse aktiivset õppimist toetavaid võimalusi ehk strateegiaid. Raamat annab ülevaate valitud pedagoogiliste lähenemisviiside ajaloost, nende põhimõtetest ja eripäradest. Samuti oli kogumiku koostamisel oluline, et teoreetilisele taustale lisaks saaks tutvustatud ka koolieelse lasteasutuse ja kooliõpetajate rakenduskogemused antud aktiivõppemeetoditega. Sellega suunati ühisele koostööle lasteaedades ja koolides töötavad tegevõpetajad, pidades silmas koolieelse lasteasutuse ja algkooli omavahelise integratsiooni olulisust tänapäeva haridusoludes. Iga artikli lõpuosas on lugejal võimalik tutvuda antud pedagoogilise strateegia koolitusvõimalustega.

Kogemuste autorid, kes on lapse ja ka pere humaansetel ja demokraatlikel väärtustel põhineva kasvatusetoetajad, peavad oluliseks lapse aktiivsust ja iseseisvust, tema kaasamist õppe- ja kasvatus-tegevustesse, lapse arengu toetamist ja jälgimist. Samuti igale lapsele turvatunde, õpikeskkonna ja -tingimuste loomist, et arendada lapse suutlikkust kavandada oma tegevust, teha valikuid, arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle, osata uusi teadmisi varasemate kogemustega seostada ning hinnata oma tegevuse tulemuslikkust.

Raamatu koostamisel pörkuti kokku ka mõningate kitsaskohtadega. Üheks probleemiks osutus terminite asjakohane kasutamine. Esiteks tekitavad segadust Eestis laialt kasutatavad mõisted „lapsekeskne lähenemine“ ning „lapsest lähtumine“ – mille poolest nad üksteisest erinevad, kui üldse erinevad? Tegelikult iseloomustab mõlemaid termineid lapsest lähtuv õpikäsitlus ning osade autorite meelest on tegemist kattuvate mõistetega. Samas peetakse aga Hea Alguse metoodikat ühehäälselt lapsekeskseks, mitte aga lapsest lähtuvaks pedagoogiliseks lähenemisviisiks. Ka 2000. aastal ilmunud teoses „Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat“ on pedagoogikateadlase Edgar Krulli meelest õppemeetodite klassifitseerimine tihtipeale autorite endi arusaamadest õppe- ja kasvatusprotsessist. Selguse mõttes lähtutakse käesolevas kogumikus analüüsitava pedagoogiliste lähenemiste puhul nimetustest, millega neid Eesti haridusruumis reeglina kutsutakse (õppemeetod, programm, metoodika vm). Tuleb tõdeda, et Eestis on õppemeetoditega seonduv terminoloogia jätkuvalt segane ja antud probleem vajab tulevikus kindlasti tegelemist.

Segadusseajavast terminoloogiast hoolimata oli käesoleva raamatu autorite eesmärgiks kirjutada lihtsas keeles, kuna lisaks pedagoogidele on kogumik suunatud ka kooli või lasteaeda valivale lapsevanemale. Kindlasti aitavad pedagoogilistest lähenemistest parema ülevaate luua õpetajate endi muljed ja rakenduskogemused. Loodetavasti julgustab meie raamat ka teisi tegevõpetajaid kasutama lapse aktiivset õppimist toetavaid võimalusi ning aitab temaatikast huvitatud lastevanematel leida oma lastele sobivimat pedagoogilist lähenemisviisi rakendavat haridusasutust.

Saateks

See raamat on paljude inimeste koostöö tulemus.

Suur ja tänuväärne panus tuleb peatükkide vastutavatelt koostajatelt ja autoritelt, kes raamatule tegeliku sisu andsid. Kuna kõik autorid on Eesti lasteaedade ja koolide oma ala asjatundjad, siis said nad raamatu koostamisel tugineda peamiselt enda kogemusele ja autoriteedile. Tugigruppi kuulusid Terje Pill, Maret Põlluste, Ulvi Mihkeles, Liina Norit, Hedi Minlibajeva, Kristi Vinter, Elyna Nevski, Astrid Randoja, Deivi Pard, Eve Laidvee, Älis Kasela, Ene Laidvee, Merike Mitt, Maarika Pukk, Aina Alunurm, Liia Severin, Vilve Noppel, Marge Õunap, Ilona Must, Hedi Saul, Silja Kaur, Loona Päril ja Kairi Kutta.

Palju tänu ka kõigile ekspertidele ja retsensentidele, kelle professionaalsed teadmised käsiraamatu sisu täpsemaks ja paremaks aitasid vormida. Nendeks olid Tiina Peterson, Kristi Vinter, Lenne Tammiste, Aina Alunurm ja Silja Kaur.

Suured tänud minu pedagoogidest pereliikmetele: vanaisale, vanaemale, emale ja tütrele, kes on olnud mulle käesoleva raamatu koostamisel suureks eeskujuks ja toeks.

Palju tänu ka Pärnu Lasteaed Pillerpalli lastele raamatusse joonistatud piltide eest. Lapsi juhendasid vanemõpetaja Marve Torstenberg ja õpetajad Maire Ermus, Sirje Kumar, Karin Kaugeranna ja Ivi Vabamäe.

Olen Pärnu Lasteaed Pillerpalli õppealajuhataja. Pedagoogi staaži lasteaias on mul 24 aastat. Kümme aastat olen tegelema suuna uurimusliku õppe viljelemisega. Aastatel 2009–2012 tegutsesin Tartu Ülikooli projekti „Avastustee“ koolitajana eelnimetatud metoodikat tutvustades erinevates Eesti lasteaedades ja koolides. Projekti eesmärk oli kõiki lapsi arendava ja kaasava uurimusliku õppe (avastusõppe) laialdane rakendamine Eesti alus- ja põhihariduses.

Koolitustel õpetajatega vesteldes tekkis arusaam, et õpetajad soovivad olla teadlikumad erinevatest huvitavatest võimalustest haridusruumis. Nad mõistavad, et midagi tuleb muuta, sest tänapäeva lapsed on möödunud aegade võrreldes teistsugused – nad vajavad rohkem tähelepanu, pidevalt positiivset tunnustamist ning eduelamust. Lastel ei ole lihtne ümbritsevas maailmas hakkama saada: lahendada probleeme, võtta vastu otsuseid ja olla uutes olukordades õppimisvõimelised. Samuti vajavad tuge pedagoogid, kellel on sageli keeruline toime tulla järjest nõudlikumate laste ja lastevanematega.

Lapsevanemate ja õpetajatena peame püüdlema selles suunas, et meie tulevased põlvkonnad omandaksid vajalikke oskusi ning pädevusi juba varases lapsepõlves, siis kui inimene on kõige vastuvõtlikum ja arenemisvõimelisem. Tähtis on mõista, kui oluline roll on täiskasvanul lapse suunaja, märkaja ja toetajana.

Üheks võimaluseks on alustada uute, mõningal määral unustatud vanade paradigmade ehk süsteemsete meetodite ellurakendamisega. Loodan, et raamatus olevad kogemused ärgitavad õpetajaid aktiivselt tegetsema. Kõik saab alguse meist endast!

Raamatu koostaja Halliki Tammiste

DRAAMAÕPETUS LASTEAIAS

Pärnu Liblika Tänav Lasteaia lugu

Autor õpetaja
Terje Pill

- *Protsess toimub läbi mängu ning hõlmab kogu õpitavat materjali.*
- *Draamaõpetus on loovuseõpetus, kus on oluline ja väärtuslik tegevuse protsess, mitte tulemus.*
- *Draamamäng on õppimise aktiivvorm, mis ühendab mõistuse, keha ja vaimu ning võimaldab lastel reaalsuse ümber kujundada sümbolseks maailmakujutamiseks.*



MATIS TALV
5aastane

Miks draamaõpetus?

- *Läbi draamamängude teadkustavad lapsed enda õigusi: õigus nimele, õigus kuuluda rühma, õigus oma mõtete väljendamisele, õigus olla kaitstud, õigus olla erinev ja õnnelik (Hallmäe, 1999).*
- *Draamamängud arendavad keelelist väljendusoskust, annavad positiivset suhtlemiskogemust ja füüsilise enesekontrolli, õpetavad kuulama (Hallmäe, 1999).*
- *Lapsel lastakse ennast väljendada, võetakse vastu nendepoolsed algatused.*

19. ja 20. sajand olid tehnikasajandid. Tööstuses asendati inimesed masinatega, kontoritesse toodi masinad, koolidesse toodi masinad, tulevikuvisioonis kujutati inimest kui masinaid käsutavat kõigest vaba persooni. Teine inimene, tunded ja suhtlemine jäeti kõrvale kui ebavajalik. Masinatega suhtlemiseks peab rohkem õppima, uurima; tehnika ja teadus arenevad edasi, nõuavad rohkem teadmisi. Mida rohkem teame, seda rohkem tahame teada saada. Õppimine seisneb raamatu ja üha enam ka arvutiga suhtlemises. Nii räägibki kaasaegne inimene vaid masinaga. Masina varjus tuntakse end kindlalt, sest tehniliste probleemide tekkimise korral saab masinad restartida ning uue programmi alla laadida. Mis juhtub aga siis, kui masina asemele tuleb teine inimene: indiviid, isiksus, keda ei saa taaskäivitada? Loomingulise töö enamik etappe on otsingulised ja eeldavad seepärast märksa suuremat seesmist mõttevabadust kui rutiinne töö. Kuidas ja millal peaks lapsele õpetama mõtlemist, analüüsimist ja toimetulekut enda ning teistega? Soomes, Suurbritannias, USA-s jm on ühe võimaliku variandina pakutud draamaõpetust.

Sõna „draama“ seostatakse esmalt teatriga ning lasteaia lavastusmänguga. Mis on siis draamaõpetus?

Draamaõpetus mudilaseas on seotud kõigi väikeste laste tegevustega, lapse elu osadega: riimid, laulud, „järgne mulle“ mängud, lavastused, kogu rühma pantomiimid ja igasugused liigutused/liikumised. Kujutlusvara selgus ja täpsus on igal lapsel individuaalne. Tegevuste

oluliseks osaks on mängud ning arutlused, mis on erinevate eesmärkidega ja mitmekülgsest arendavad. Lastepoolne aktiivne osavõtt aitab aru saada, millest lapsed on huvitatud, millised on nende olemasolevad teadmised ja arusaamad elust. Lapsel lastakse ennast väljendada, võetakse vastu nendepoolsed algatused. Õpetaja ja lapsed on avatud ootamatutele võimalustele. Lapsed põhjendavad oma valikuid juba antiikajal kasutusel olnud küsimuste abil – kes? mida teha? mida tegi?; asja olemus: mis?; põhjus: miks? eesmärk? millal? kuhu? milleks? kuidas? Teadvuse sisul on oluline tähtsus mõistete kujundamisel, sest ta läheb kas vahetult või kaudselt üle abstraktsioonidesse, mõistetes ja mõtetesse. Draamaõpetus võimaldab proovida tegevusi ja analüüsida uut infot läbi iseenda; arendab keelelist väljendusoskust, annab positiivset suhtlemiskogemust, õpetab kuulama ja annab füüsilise enesekontrolli. Kogu protsess toimub läbi mängu ning hõlmab kogu õpitavat materjali. Läbi draamamängude teadvustavad lapsed enda õigusi: õigus nimele, õigus kuuluda rühma, õigus oma mõtete väljendamisele, õigus olla kaitstud, õigus olla erinev ja õnnelik (Hallmäe, 1999).

USA erinevate koolide draamaõpetuse põhimõtete järgi on draamamäng õppimise aktiivvorm, mis ühendab mõistuse, keha ja vaimu ning võimaldab lastel reaalsuse sümboliseks maailmakujutamiseks ümber kujundada. Läbi mängu ja draama võivad lapsed ühendada õpitu, elada läbi ahhaa-kogemuse, näidata oma arusaamist teemadest ja demonstreerida teadmisi. Õpetajad, kes ühendavad mängu ja draama oma õpetamismeetodikaga, tagavad õpilastele suurepärase kognitiivse, sotsioemotsionaalse ja akadeemilise arengukeskkonna.

Draamaõpetuse ajalugu

- *Esimesed viited draamale pärinevad antiikajast.*
- *Esimese raamatu draamaõpetusest kirjutas J. J. Rousseau.*
- *Ametlikult hakati draamaõpetust rakendama Inglismaa koolides 1920. aastatel.*

Draama on läbi ajaloo olnud mõjutusvahend, saades alguse maagilistest rituaalidest inimkonna algusaegadel. Lastele õpetati loomade varitsemist ja küttemist tegevusliku mängu abil. Draamaõpetust on kasutanud läbi aegade näiteks sõdalased noorsõdurite koolitamisel ja kütid noorte väljaõpetamisel; suur korporatsioonid USA-s ja Inglismaal kasutavad lavastuslikke treeninguid uute töötajate väljaõpetamisel (Ashton-Hay, 2005).

Esimesed viited draama mõistele pärinevad antiikajast, kui Aristoteles nimetas Sophoklese näidendeid draamadeks, sest need jäljendasid tegutsevaid inimesi ja nende peamiseks tunnuseks oli tegevuslikkus. Sõna *drama* tähendus kreeka keeles on tegevus. Pedagoogikas on käsitletud draamaõpetust kui „õppimist tegevuses“ (Pullerits, 2004).

Bolton (1985) teeb artiklis „Changes in Thinking About Drama in Education“ kokkuvõtte draamaõpetuse ajaloost, kus ta mainib, et esimese artikli draamaõpetusest kirjutas 18. sajandil J. J. Rousseau. 1870ndatel alustati haridusega seonduvate vaadete korrigeerimist. Laps muutus „päikesesüsteemi keskpunktiks, mille ümber tiirleb kõik ülejäänud“.

Tekkis lapsekeskse hariduse kontseptsioon, kus hakati uurima laste mängude osa inimese elus. Lapsed nautisid faktide õppimist atraktiivsete meetodite abil. Draamaõpetus paistis „hariduse mänguteena“ (Bolton, 1985).

1920. aastatel hakati USA-s kasutama „loovat draamat“ ja selle traditsiooni edasikandjateks on olnud W. Ward ja G. B. Siks, kes lisaks kirjandusõpetuse täiustamisele tähtsustasid väikelapse õpetamist. Nad olid veendunud, et laste tunnetustegevust ja jutustamisoskust saab stimuleerida draamamängude kaudu, kus mängude aluseks on riimid, jutud ja rütmid (Pullerits, 2004).

Ametlikult hakati draamaõpetust rakendama Inglismaa koolides 1920. aastatel. Idee kandjate eesmärgiks oli lastele õppeprotsessis vaimse tegevuse kõrval piisava füüsilise aktiivsuse ja loominguilise eneseväljenduse võimaldamine. Iseseisva draamaõpetuse arendajateks kujunesid P. Slade ja B. Way, kuid nende õpetuslikud lähenemisviisid olid erinevad.

Slade käsitles draamaõpetust kui personaalset mängu ja oli pigem teatrile orienteeritud. Tema tegevus lastega oli suunatud lavastuse valmistamisele, lastel oli oluline jälgida tegevuse liini ning juhendada õpetajast.

Way tähtsustab 1970ndatel isiksuse arengut. Ta toob ühe vahendina välja draamaõpetuse rakendatavuse pedagogikas jõudmaks maailmatunnetuseni. Ta lähtub Piaget' seisukohast, et lapse arutlusvõime kujundamisel on tähtsad kaaslaste vastastikused suhted. Way laseb lastel leida tunnetuse, kontsentratsiooni ja iseseisvad lahendused probleemidele. Tema seisukoht on, et läbi mängu leiab laps iseenda (Bolton, 1985; Pullerits, 2004).

Mäng kui maailmatunnetus

- *Lapsed õpivad üksteiselt, õpivad töötama grupis, arvestama teiste nägemusega (Väljataga, 1992).*
- *Mängulisus kasvatab lapses loominguilist, mõtlemist, enesetunnetust, iseseisvust (Nash-Worham, 1995).*

Ootamatute ideedega inimene suudab loovalt läheneda ükskõik millele. Looming on nii isetehtud toit kui isemõeldud mõte. Meie harjumuspärane kasvatus ei toeta ISEolemist, ISEtegemist, ISEmõtlemist. Inimene, kes tahaks näha mõnda last senisest loovamana, ei saa loota isearengule (Hango, 1993). Kõne, liikumise ja helide kasutamine võimaldavad õppeprotsessi mängulisust tuua. Mängulisus kasvatab lapses loominguilist, mõtlemist, enesetunnetust, iseseisvust. Mängides õpivad lapsed mitte üksnes neid ümbritsevast maailmast, vaid ka teineteiselt. Eriti on sellest abi ebakindlatel lastel, kes meeleldi matkivad oma kaaslast ja jõuavad läbi selle enesesusalduseni ning just neile ainuomase eneseväljenduseni. Väärtustada tuleb tulemuseni jõudmise protsessi (Nash-Worham, 1995).

Draama meetodeid kasutatakse kõigis tegevustes arutelude ja vaidluste lahendamisel dialoogis ja monoloogis. Mõistes põhimeetodeid ja -võtteid võib neid kasutada õpetamisprotsessi põhiosana. Mängud avardavad laste kogemusi, võimaldavad analüüsida nähtuste tekkepõhjuseid ning tagajärgi (Chaplin, 2013).

Eneseotsingul avastavad lapsed palju informatsiooni oma „tagaaiast“, st kodust, meediakanalitest, lasteaiast, tänavalt. Kogutud info saab pöörata mänguks. Lapsed saavad jagada oma avastusi ja kogemusi kaaslastega. Nad õpivad üksteiselt, õpivad töötama grupis, arvestama teiste nägemusega. Arenevad isiksusomadused: iseseisvus, sihikindlus, algatusvõime ja kollektiivsustunne. Draamamängus, isegi kui mängitakse loomamuinasjutte, suundub tegevus inimsuhete reprodutseerimisele. Tegevustes osaleb kogu rühm. Niisugune lahendus välistab liidrite domineerimise – kõigil on võimalus osaleda ja oma ideid pakkuda. Maksvusele pääsevad loovus, fantaasia ja mängulust (Väljataga, 1992). Lapsed alistuvad kõrvalistele mõjudele oma järeleaimamistungi tõttu. See on tähtis lapsele tema individuaalsuse kujunemisel, rahuldades ka liikumistungi, mida ergutavad kujutlused motoorselt alalt. Tähtsaks didaktiliseks võtteks on valiku võimaldamine, mis toobki töösse omaalgatuse momendi ja lähendab seda vabale tegevusele ka siis, kui töö on ette võetud õpetaja juhatusel ja soovitusel (Käis, 1992).

Avastuslik selgepilgulisus seisneb oskuses mõista kõigis nähtustes neile eriti iseloomulikku, tunnetada tegelikkust selle kordumatus konkreetsuses. Võime vaadelda ja näha maailma „värske pilguga“ on hinnaline oskus kõigile „maailmaparandajatele“ erinevates eluvaldkondades. Loomeks ei piisa sellest, et me midagi vaatleme, tarvis on näha ideede, ettepanekute, arutuskäikude ja mõtteloogika erinevust üldkehtivast. Isikupärasus ja uudsus tõestab lapses loomealge olemasolu. Originaalsus avaldub võimes näha kaaslastele märkamatuks jäänud ning väljendada seda omamoodi. Oskus sisse elada erinevatesse tegevustesse, nendega otsekui samastudes, loob eelduse maailma põhjalikumaks tundmaõppimiseks, võimaldab näha varjatumat ja sügavamat (Kidron, 1990).

Draamaõpetuse eesmärgid

Draamaõpetuse üheseid eesmärgi on raske välja tuua, sest kõigil, kes kirjutavad mängust ja mängu kaudu õppimisest, on oma sihid. Seepärast tuuakse välja erinevate praktikute eesmärgid, millest lähtuvalt on kavandatud tegevused selles valdkonnas.

Soome draamaõpetuse õpetaja Nena Steniuse sõnastatud draamaõpetuse eesmärgid on:

- draamaõpetus arendab lapse väljenduskindlust ja -rõõmu;
- laps harjutab loovat tegevust rühmas;
- draamaõpetus arendab lapse tähelepanuvõimet, teritab meelte ja tunnete meelespidamisel põhinevaid ettekujutusi ja seeläbi arendab sisseelamis- ja kujutlusvõimet;
- laps teadvustab inimeste sõnadeta suhtlemist, mõistab ja kasutab olemuse ja käitumise keelt;
- laps oskab kasutada häält ja kõnetehnikat;
- draamaõpetus ergutab lapse lavalist kujutlusvõimet ja fantaasiat, arendab teatrilikku vormi- ja stiilitaju (Stenius, koolitusmaterjalid).